

Inhoud

Inhoud	2
In sosjaal, lokaal en belutsen mienskip	3
Financieel kader	4
Saldo	4
Risico's	5
Financiële gevolgen meicirculaire	5
Groot onderhoud gemeentefonds	6
Deelfonds Sociaal domein	6
Budget Wmo	6
Budget Jeugd	6
Budget Participatie	6
Sociaal domein	7
Caparis	7
Samenwerking	7
Personeelsbezuiniging	8
Nieuwe opzet begroting	8
Nieuwe programma-indeling	8
Producten en productgroepen	9

In sosjaal, lokaal en belutsen mienskip

In het onlangs gepresenteerde coalitieakkoord heeft de coalitie een duidelijke ambitie neergelegd voor de komende bestuursperiode. We willen toe naar een gemeente die zorg heeft voor haar inwoners, armoede bestrijdt en alle inwoners de mogelijkheid biedt om mee te kunnen doen. Een gemeente die gaat voor het oplossen van problemen, het overbruggen van afstanden, maatwerk en waardering. Een gemeente die gaat over prettig wonen, zorg voor elkaar en voor onze omgeving.

In Achtkarspelen kunnen de inwoners met genoeg in een goede leefbare omgeving wonen, werken, sporten en recreëren. De gemeente zet zich in voor alle inwoners, ongeacht leeftijd, geloof, ras, taal of geaardheid, zowel individueel als collectief. Het gemeentebestuur staat in dienst van de burger en niet andersom, waarbij een zo klein mogelijke overheid midden in de lokale gemeenschap staat.

Achtkarspelen is een betrokken gemeenschap waar burgers hun verantwoordelijkheid nemen en hulp bieden aan degenen die dat nodig hebben. Achtkarspelen is een levendige gemeenschap waar mensen elkaar vinden, niettegenstaande de verschillen in cultuur, geloof of generaties. Een gemeenschap waarin cultuur en sport verbinden en ook middelen zijn voor zelfontwikkeling. De basisvoorzieningen in de dorpen zijn daarbij essentieel om een leefbare en betrokken gemeenschap te behouden. De gemeente faciliteert en schept dusdanige voorwaarden dat vorming van netwerken gestimuleerd wordt. Eigen kracht van onze inwoners staat voorop, waarbij de gemeente zorgt voor een sociaal vangnet met voldoende voorzieningen.

Onze speerpunten daarin zijn:

Wurkjen en meidwaan

Werk is van groot belang. Werk betekent meedoen, voorzien in een eigen inkomen en werk geeft voldoening en waardering. Door de crisis staan veel mensen noodgedwongen aan de kant. Het college wil inzetten op enerzijds het stimuleren van werkgelegenheid en anderzijds het overbruggen van afstanden tot de arbeidsmarkt. Uitgangspunt is een inclusieve arbeidsmarkt.

Soarch foar wa't it nedich hat

Iedereen die zorg nodig heeft moet zorg krijgen. Het college wil dit doen door de bureaucratie uit de zorg te halen, de zorg dichterbij de mensen te organiseren en kleinschaligheid te stimuleren. Deze transformatie naar een inclusieve samenleving, wordt, door o.a. inzet van dorpentteams, binnen de decentralisaties in het sociaal domein vorm gegeven.

Behâld fan foarsjennings

De dorpen in Achtkarspelen hebben elk hun eigen karakter. Deze eigenheid moet behouden blijven en daar waar mogelijk versterkt worden. Het college zet in op een sterke Mienskip, die zelf verantwoordelijkheid neemt en krijgt voor de leefbaarheid. Uitgangspunt is dat passende voorzieningen en inrichtingen in ieder dorp behouden blijven.

Meteen na de start op 15 mei is het college samen met de ambtelijke organisatie aan de slag gegaan om de thema's uit te werken. Wanneer wat gaat plaatsvinden, zal de komende tijd duidelijk worden en in de begroting van 2015 en in het meerjarenperspectief worden weergegeven. Het college wil haar ambitie realiseren binnen het kader van een financieel gezonde gemeente. Daarom hebben we besloten, behoudens de investering in nieuwe wandel- en fietsroutes, waarmee we recreatie en toerisme in onze regio verder willen stimuleren, vooralsnog geen structurele uitzettingen te doen. Deze kunnen pas plaats vinden wanneer de daarvoor benodigde financiële ruimte structureel is gecreëerd door bezuinigingen of extra inkomsten. Voor de

financiering van "tijdelijk" nieuw beleid kiezen we voor inzet van eventuele eenmalige meevallers en de incidentele ruimte die beschikbaar is in onder andere de reserve OFA. De zomermaanden benut het college om deze plannen verder uit te werken. Ook wordt dan gekeken naar het definitieve begrotingstekort voor 2015 tot en met 2018.

Financieel kader

Ondanks dat de (sluitende) begroting voor 2014 is vastgesteld, constateert het college dat niet alle daarin opgenomen bezuinigingen structureel zijn vertaald in werkende maatregelen. Met andere woorden, voordat het college aan de slag kan met de uitvoering van het coalitieprogramma 'In Sosjaal, lokaal en belutsen mienskip', zullen we werk moeten maken van een solide structureel gezonde begroting. Waarbij structureel niet meer wordt uitgegeven dan binnen komt en waarbij reserves voldoende zijn om tegenslagen op te kunnen vangen.

De programmabegroting 2014 laat voor de langere termijn een tekort zien, oplopend tot ruim € 1,3 miljoen in 2018. Dit bedrag is exclusief € 2 miljoen aan nog te realiseren bezuinigingen die de vorige collegeperiode zijn ingeboekt. Het college staat voor realiteit, en beseft dat keuzes nodig zijn om het huishoudboekje structureel op orde te krijgen. Keuzes die over de begroting breed zijn weerslag hebben en die oude bezuinigingen terugdraaien. Daarnaast voert het college nieuw beleid uit dat bijdraagt aan een sociaal, lokaal en betrokken gemeenschap, maar wel op een verantwoorde, realistische wijze. Daarbij richt het college zich in eerste instantie op incidentele middelen. De focus van dit college ligt op de middellange termijn. Aan het einde van deze collegeperiode wordt er niet meer uitgegeven dan dat er binnen komt, is de schuldenpositie niet of slechts minimaal gestegen en is de stand van de algemene reserve minimaal gelijk aan die van eind 2013.

Om dit te bereiken kiezen we ervoor om de leges en tarieven, waar mogelijk, kostendekkend te maken. Hier staat een lagere stijging van de OZB tegenover. Verder streven we ernaar om het tekort op de WSW terug te brengen en voeren we een efficiëntieslag toe op zowel het onderhoud van de kapitaalgoederen als de bedrijfsvoering. Daarnaast wordt gekeken naar het leveren van maatwerk op het gebied van sociale zaken. Om extra inkomsten te genereren voeren we precariobelasting in. Van gemeenschappelijke regelingen wordt een vergelijkbare bijdrage aan de bezuinigingstaakstelling verwacht als de gemeente.

Uiteraard is het college scherp op de uitvoering van bestaand beleid. De inflatie van 1,25% betekent een uitzetting van de begroting van bijna € 5 ton, maar het college past inflatie alleen toe daar waar noodzakelijk. Het voordeel dat hiermee gerealiseerd wordt, wordt in de programmabegroting meegenomen. Dit geldt ook voor de actualisatie van vervangingsinvesteringen. Verwacht wordt dat ook hier, in ieder geval op korte termijn, voordeel mee gehaald kan worden.

Saldo

Het structurele begrotingssaldo ziet er na de meicirculaire als volgt uit:

x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018
Structureel saldo programmabegroting 2014	238	-516	-373	-919	-919
Terugdraaien bezuiniging minimabeleid	-50	-50	-50	-50	-50
Gevolgen meicirculaire 2014	313	294	50	-16	-370
Structureel saldo kaderbrief 2015	501	-272	-373	-985	-1339

Risico's

Naast de financiële situatie en de al bestaande druk op de begroting, kent het meerjarenperspectief 2015-2018 een aantal risico's, zowel in de uitvoering en de continuïteit van de dienstverlening als in financiële zin. Samen met Tytsjerksteradiel en met andere gemeenten in Fryslân én met al onze ketenpartners werken we aan de drie decentralisaties: de jeugdzorg, de AWBZ/WMO en de participatiewet. Doel is dat mensen zelf met behulp van andere zoveel en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen meedoen in de samenleving. De hoge snelheid waarmee deze sociaalmaatschappelijke agenda moet worden uitgevoerd, terwijl nog steeds niet alle (financiële) kaders beschikbaar zijn en het feit dat de nieuwe uitvoering ongeveer 25% besparing zal moeten opleveren, baart grote zorgen.

Financiële gevolgen meicirculaire

De wijzigingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds volgen de zogenaamde normeringsystematiek (trap op trap af). De wijzigingen in de Rijksuitgaven hebben een directe invloed op de omvang van de algemene uitkering. Stijgen de Rijksuitgaven, dan neemt ook het gemeentefonds toe. Dalen de Rijksuitgaven dan heeft dit ook een afname van het gemeentefonds tot gevolg. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd.

In de voorjaarsnota van het rijk is voor 2015 en volgende jaren een hoger accres aangegeven ten opzichte van de septembercirculaire 2013. Voor 2014 is sprake van een lager accres. Behalve door het accres wordt de financiële ruimte voor 2015 mede bepaald door enkele ombuigingen op de algemene uitkering ten gevolge van de maatregelen in het regeerakkoord. Deze ombuigingen hebben betrekking op de onderwijshuisvesting, lagere apparaatskosten en wijzigingen in het BTW-compensatiefonds. De meicirculaire laat een duidelijke verslechtering zien van de huidige begrotingscijfers.

Grotendeels wordt dit verklaard door een verlaging van de zogenaamde integratie-uitkering voor de Wmo met € 877.000. Deze uitkering wordt gebruikt voor bijvoorbeeld kosten voor huishoudelijke verzorging, woningaanpassingen en uitvoeringskosten. Vanaf 2015 geeft het Rijk 40% minder Wmo-budget voor de voorziening huishoudelijke hulp. Het college heeft de intentie om de uitgavenkant met een evenredig bedrag te verlagen.

Een dergelijke systematiek geldt voor nog een aantal specifieke posten. Zo ontvangt Achtkarspelen vanaf 2015 ruim € 200.000 minder voor onderhoud aan onderwijshuisvesting, omdat de onderwijsinstellingen dit onderhoud zelf gaan uitvoeren. Dit betekent dat het college probeert ook de uitgaven van de gemeente met een zelfde bedrag te verlagen. Ook ontvangen we minder algemene uitkering voor de bibliotheek, omdat is besloten de inkoop van e-boeken door bibliotheken te centraliseren. Deze korting brengen we in mindering op de bijdrage aan de bibliotheek.

Andersom geldt dat het Rijk ons ook een aantal extra middelen heeft toegekend. Zo ontvangen wij € 165.000 voor intensivering van armoedebeleid. Ook ontvangen we middelen om studenten, die door de aanpassing van de wet studiefinanciering niet meer kunnen studeren, te ondersteunen om het zo toch mogelijk te maken om een studie te volgen. Verder is er structureel geld beschikbaar voor de uitvoering van de participatiewet en specifiek geld voor gezondheidsbeleid. Tenslotte ontvangen we incidentele middelen voor invoering decentralisatie jeugdzorg, mantelzorg, maatregelen wet Werk & Bijstand en de waterschapsverkiezingen. Voor al deze middelen geldt dat ze voorlopig tegen hetzelfde bedrag in de begroting op worden genomen, zoals ze in de meicirculaire zijn opgenomen.

Cijfermatig ziet dit er als volgt uit:

x € 1.000	2014	2015	2016	2017	2018
Algemene uitkering meicirculaire 2014	28.121	25.470	25.229	24.978	24.626
Algemene uitkering in begroting 2014 - 2017	27.547	26.018	26.030	25.820	25.820
<i>Verschil</i>	<i>574</i>	<i>-548</i>	<i>-801</i>	<i>-842</i>	<i>-1.193</i>
Mutaties in de begroting 2015 - 2018					
Integratie-uitkering WMO		877	877	877	877
Toename ontwikkelingen	-261	-250	-243	-271	-276
Afname ontwikkelingen		215	217	220	223
Gevolgen meicirculaire 2014	313	294	50	-16	-370

Groot onderhoud gemeentefonds

Voor ruim 75% van het gemeentefonds wordt het groot onderhoud per 2015 uitgevoerd. In 2016 volgen nog de clusteronderdelen Werk en inkomen, Brandweer en rampenbestrijding en Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing. In deze tweede fase van het groot onderhoud gemeentefonds zal ook aandacht zijn voor de verdeelmaatstaf vast bedrag binnen het gemeentefonds.

Zoals eerder is aangekondigd zijn de herverdeeleffecten voor Achtkarspelen nadelig. In eerste instantie is voor onze gemeente rekening gehouden met een daling van € 8 per inwoner, in totaal € 222.618. In de meicirculaire 2014 is het nadeel inmiddels opgelopen naar € 11 per inwoner, uitkomende op een totaalbedrag van € 308.176. Dit nadeel zal in 2015 en 2016 in twee stappen worden verwerkt in de algemene uitkering.

Deelfonds Sociaal domein

Met ingang van 2015 krijgt de gemeente belangrijke verantwoordelijkheden op de gebieden WMO, jeugd en participatie. Voor deze decentralisaties worden middelen toegevoegd aan het deelfonds sociaal domein. Het deelfonds maakt onderdeel uit van het gemeentefonds.

Budget Wmo

In 2015 worden de budgetten die samenhangen met de nieuwe taken behorende bij de Wmo verdeeld op grond van historische uitgaven. Dit betekent dat de budgetten in relatie worden gebracht met de feitelijke uitgaven op gemeentelijk niveau. Op basis van de historische uitgaven is voor onze gemeente in de meicirculaire voor 2015 € 4.712.319 beschikbaar.

Budget Jeugd

De verdeling van het beschikbare budget voor de Jeugdwet voor 2015 vindt plaats op basis van historische gegevens over het gebruik van jeugdhulp op gemeentelijk niveau. In de meicirculaire is voor onze gemeente € 6.547.636 beschikbaar voor het jeugdbeleid.

Budget Participatie

Vanaf 1 januari 2015 vallen de mensen met een arbeidsbeperking, maar met arbeidsvermogen onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Als gevolg daarvan is vanaf 2015 een nieuwe verdeling van de beschikbare middelen noodzakelijk. Met de VNG is bestuurlijk overeenstemming bereikt over het nieuwe verdeelmodel van het Participatiebudget. Momenteel worden deze afspraken nog doorgerekend. Naar verwachting worden in de loop van juni de indicatieve bedragen bekend gemaakt.

Sociaal domein

De drie transities in het sociaal domein worden samen met Tytsjerksteradiel opgepakt. Daarnaast wordt er op onderdelen op Friese schaal samengewerkt. Uitgangspunt daarbij is lokaal waar het kan en provinciaal waar het moet. De inzet van het college is er op gericht dat de transities ook daadwerkelijk leiden tot transformatie, de nieuwe dorpsgerichte aanpak. Uw raad is zo nauw mogelijk betrokken bij dit proces.

In de meicirculaire wordt meer duidelijkheid gegeven over de inkomsten van 2015. Uitzondering daarop zijn de middelen voor de participatiewetgeving. Die zijn nog niet duidelijk. Ook de uitgavenkant kent zo zijn onzekerheden aangezien de inkoop en aanbesteding van een aantal onderdelen van het sociaal domein nog niet zijn afgerond. Gestreefd wordt de marktconsultatie met zorgaanbieders voor de zomer te laten plaatsvinden, zodat de contracten 1 oktober geregeld zijn. Praktisch betekent dit dat de uitkomsten hiervan in september in de raad gepresenteerd zullen worden. Overigens zijn wij in overleg met Tytsjerksteradiel om voor het sociaal domein meer eenheid in de begrotingsystematiek aan te brengen.

Caparis

Voor het college is de participatiewet in het algemeen en de inclusieve samenleving in het bijzonder de basis om naar Caparis te kijken. Zowel voor wat betreft de GR SW Fryslân als voor Caparis NV. Daarbij constateert het college dat de huidige werkwijze met een GR en een NV, waarvan de gemeenten eigenaar is, niet past bij de doelstelling van de inclusieve samenleving. Enerzijds omdat de gemeente bij de huidige werkwijze te weinig ruimte heeft om te sturen en anderzijds omdat doorgaan op de huidige wijze niet de benodigde bezuiniging oplevert waar het rijk ons mee confronteert. Daarom wil het college in vier jaar naar een situatie toe werken waarbij de afgesproken versnelde afbouw van de Sociale Werkvoorziening plaats vindt, waarbij vrijheid is om al dan niet met Caparis samen te werken en waarbij de rijksbezuiniging is opgevangen door meer opbrengsten en/of minder kosten.

Samenwerking

Achtkarspelen blijft zelfstandig als bestuurlijke eenheid. Toch kunnen sommige taken niet anders dan in samenwerking met anderen worden uitgevoerd. Met name de nieuwe taken die we overgeheveld krijgen van het rijk zijn dermate veelomvattend dat de gemeente Achtkarspelen genoodzaakt is samen te werken. De samenwerking moet dan meerwaarde hebben, kostenbesparend werken en de bestuurlijke en financiële invloed van burgers en gemeenteraad moet verzekerd zijn.

In de komende collegeperiode zal de feitelijke uitwerking van de samenwerking met Tytsjerksteradiel gerealiseerd worden. De uitgangspunten zijn en blijven de 3C variant en de criteria voor de inrichting zijn de vier K's (kwaliteit van dienstverlening, kostenbeheersing en vermindering, klanttevredenheid en vermindering van de kwetsbaarheid). Op basis van de stappen die tot nu toe gezet zijn heeft ons college er alle vertrouwen in dat we in de komende jaren komen tot een voor onze medewerkers én burgers blijvend herkenbare en kenbare organisatie.

De transitie naar twee dragende organisaties en één werkmaatschappij wordt momenteel voorbereid. Op enkele kleine uitzonderingen na wordt dit veranderproces door eigen collega's uitgevoerd. Dit geeft uiteraard druk op de dienstverlening. Met investeringen in ICT en verbeteringen en versoberingen in processen zal dit uiteindelijk leiden tot besparingen in de uitvoeringskosten (Voor Achtkarspelen ongeveer 1,5 miljoen op 1 januari 2018).

Probleem in de voortgang vormt het vastlopen van de CAO onderhandeling tussen bonden en werkgevers. De bonden hebben alle gesprekken met de werkgevers 3 maanden opgeschort. We kunnen hierdoor geen afspraken maken over bijvoorbeeld het nieuwe sociaal statuut en de nieuwe gezamenlijke arbeidsvoorwaarden. Feitelijke en juridische stappen in de samenwerking kunnen we daarom op dit moment nog niet implementeren. Dit zal op zijn minst vertraging van een klein half jaar opleveren.

De tweede samenwerking die ons nauw aan het hart ligt is de samenwerking in ANNO verband. Deze Noord Friese samenwerking met onze noordelijke burens, inclusief Tytsjerksteradiel, en met de provincie is, zoals uit de evaluatie blijkt, succesvol en zal in ieder geval tot 1 januari 2016 in de huidige vorm blijven bestaan.

Personeelsbezuiniging

In de begroting 2014 heeft de raad de bezuinigingen op personeel voor de komende periode vastgesteld oplopend tot € 1,5 miljoen in 2017. Het college heeft voor een bezuinigingsstrategie gekozen die op dit moment het meest recht doet aan het goed werkgeverschap. Op basis van het aantal medewerkers dat is vertrokken in de periode 2006-2013 en de vooruitblik op de medewerkers die in verband met pensioen komende jaren de organisatie verlaten, is de inschatting gemaakt dat, in samenhang met de feitelijke vacaturestop, kwantitatief de organisatie op het gewenste niveau komt. Deze bezuinigingsstrategie heeft als groot voordeel dat de organisatie in relatieve rust kan werken aan de omvorming zowel op het organisatorische als het personele vlak en dat er niet onbedoeld kwaliteiten buiten de organisatie wordt geplaatst. Medewerkers krijgen geen garantie dat ze ook werkelijk op hun oude plek aan het werk kunnen blijven. De bezuinigingsstrategie gaat er dan ook vanuit dat elke medewerker flexibel en mobiel is en zal zorgdragen voor zijn eigen kennis en vaardigheden om werk te kunnen uitvoeren. Omdat vooraf niet altijd duidelijk is op welke plekken medewerkers vertrekken, kan het nodig blijken voor bijzondere situaties tijdelijk capaciteit in te huren wanneer bepaalde noodzakelijk kennis en vaardigheden niet beschikbaar zijn.

Één van de risico's die de taakstelling op het gebied van personeel onevenredig groter zou kunnen maken is de onderhandeling tussen werkgevers en werknemers over een nieuwe cao voor de gemeenten. Wanneer de CAO-uitkomsten leiden tot extra kosten die onvoldoende wordt gecompenseerd door meer algemene uitkering zal dit leiden tot een directe aanslag op de begroting 2014 en op de meerjarenbegroting 2015-2018. Daarbij kan ervan worden uitgegaan dat 1% loonsverhoging voor onze gemeente ca € 125.000 extra aan kosten betekent.

Nieuwe opzet begroting

Begin dit jaar is er een evaluatie geweest in het kader van de informatievoorziening voor de raad. Hieruit bleek dat er de afgelopen jaren stappen in de goede richting zijn gezet, maar dat met name de kadernota en de programmabegroting verder kunnen worden verbeterd om de raad beter in positie te brengen politieke afwegingen te maken.

Er is afgesproken dat de ambtelijke organisatie samen met de controlecommissie een nieuw format voor de kadernota en de programmabegroting maakt. Het format is er inmiddels en moet nu verder worden uitgewerkt. Een goede inrichting aan het begin van de coalitie leidt tot een verbeterde informatievoorziening in de jaren erop.

Nieuwe programma-indeling

De volgende stap naar de nieuwe opzet van de begroting is een nieuwe programma-indeling. Het college stelt op basis van het nieuwe coalitie-akkoord de volgende programma-indeling voor:

Programma 1 Samenleving is opgesplitst in drie programma's, te weten Mienskip, Onderwijs en Jeugdbeleid & Zorg. De titel en de achterliggende gedachte van het nieuwe coalitieakkoord is 'Mienskip'. Om die reden wordt geadviseerd een apart programma Mienskip te maken. Waarbij Sport en cultuur ook onder dit programma vallen. 'Zorg' is één van de speerpunten in het nieuwe coalitieakkoord. Daarom en om het programma iets minder omvangrijk te maken wordt voorgesteld Zorg in een apart programma onder te brengen. Jeugdzorg zal onderdeel worden van het programma Zorg. Onderwijs & Jeugdbeleid wordt hierdoor ook een apart programma.

Daarnaast is er in de raad discussie geweest over de zwaarte van programma 1 Samenleving. Met deze nieuwe indeling is de verwachting dat het beter aansluit op de wensen van de raad.

De overige programma's blijven zoals het was. De programma-indeling ziet er nu als volgt uit:

<i>Programma</i>	<i>Portefeuillehouder</i>
1. Mienskip	M. vd Veen
2. Onderwijs en jeugdbeleid	M. de Haan
3. Zorg	G. Postma
4. Werk en inkomen	G. Postma
5. Leefomgeving	M. de Haan
6. Ontwikkeling	M. vd Veen
7. Veiligheid	G. Gerbrandy
8. Dienstverlening	G. Gerbrandy

Producten en productgroepen

Als gevolg van deze nieuwe indeling zullen de producten en productgroepen worden getoetst of ze nog de juiste inhoud hebben en onder welk programma ze thuis horen. Er zal op basis van outcome worden beoordeeld of de producten toereikend zijn om de outcome uit het coalitie-akkoord te kunnen monitoren.